

คุณธรรมนำการพัฒนา นำประเทศ สู่ความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน

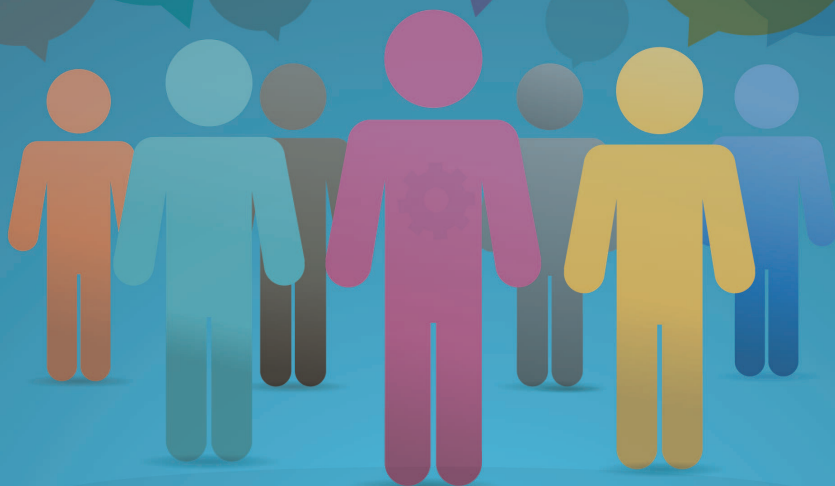

พอเพียง

วินัย

สุจริต

จิตอาสา

โดย นายวีระ โรจน์พจนรัตน์
รัฐมนตรีว่าการกระทรวงวัฒนธรรม

คำนำ

ตามแผนยุทธศาสตร์ชาติ ๒๐ ปี รัฐบาลมุ่งหวังที่จะพัฒนาประเทศให้มีความวัฒนาสถาพร มี “คุณธรรมนำการพัฒนา” สร้างคนไทยเป็น “มนุษย์ที่สมบูรณ์” สร้าง “สังคมคุณธรรมที่เกื้อกูลและแบ่งปัน” เพื่อก้าวสู่ “ความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน” ด้วยการสร้าง “ความเข้มแข็งจากภายใน” โดยขับเคลื่อนตามแนวคิด “ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” ผ่านกลไก “ประชารัฐ” ให้ครอบคลุมในทุกมิติ จึงได้ประกาศใช้ “แผนแม่บทส่งเสริมคุณธรรมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑ (พ.ศ.๒๕๕๙ - ๒๕๖๔)” เมื่อวันที่ ๑๒ กรกฎาคม ๒๕๕๙ โดยมีคณะกรรมการส่งเสริมคุณธรรมแห่งชาติเป็นผู้กำกับดูแล ให้ทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมปลูกฝังคุณธรรม สร้างค่านิยม จิตสำนึกที่ดีแก่ประชาชน โดยมีหลักการสำคัญ คือ ให้นำหลักคำสอนทางศาสนาที่ตนนับถือไปปฏิบัติ น้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงและวิถีวัฒนธรรมไทยไปใช้ในการดำรงชีวิต

คณะกรรมการส่งเสริมคุณธรรมแห่งชาติ จึงได้มีนโยบายให้ทุกภาคส่วนทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคประชาสังคม ภาคสื่อมวลชน และภาคประชาชน ร่วมกันผนึกพลังในการขับเคลื่อนให้เกิดขึ้นเป็นรูปธรรม โดยเน้นปลูกฝังคุณธรรมที่พึงประสงค์ ๔ ประการ อันได้แก่พอเพียง วินัย สุจริต จิตอาสา จึงมีการจัดประชุมสร้างความเข้าใจ กระตุ้น และติดตามการขับเคลื่อนแผนแม่บทส่งเสริมคุณธรรมแห่งชาติใน ๔ ภูมิภาคทั่วประเทศภายใต้หัวข้อ

“ประชาธิรัฐร่วมใจ ขับเคลื่อนสังคมไทยสู่สังคมคุณธรรม พอเพียง วินัย สุจริต จิตอาสา”และสมัชชาคุณธรรมระดับภาค ซึ่งภายในงานมีการปาฐกถาและบรรยายพิเศษจากบุคคลสำคัญ และผู้ทรงคุณวุฒิที่เกี่ยวข้องด้านการส่งเสริมคุณธรรม เพื่อสร้างความเข้าใจในการขับเคลื่อนคุณธรรมพอเพียง วินัย สุจริต จิตอาสา ผ่านหลักการระเบิดจากข้างใน เพื่อนำพาประเทศไปสู่ความมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน

ศูนย์คุณธรรม (องค์การมหาชน) เห็นว่าองค์ความรู้จากผู้ทรงคุณวุฒิจะเป็นประโยชน์ต่อการส่งเสริมคุณธรรม จึงได้สรุปคำบรรยายของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงวัฒนธรรม (นายวีระ โรจน์พจนรัตน์) เผยแพร่ให้แก่เครือข่ายองค์กรภาคีและผู้สนใจทั่วไป

**“คุณธรรมนำการพัฒนา
นำประเทศสู่ความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน”**

.....

โดย นายวีระ โรจน์พจนรัตน์
รัฐมนตรีว่าการกระทรวงวัฒนธรรม

งานประชาธิรัฐร่วมใจ ขับเคลื่อนสังคมไทย
สู่สังคมคุณธรรม
“พอเพียง วินัย สุจริต จิตอาสา”
และสมาชิกคุณธรรมภาคเหนือ

.....

วันที่ ๘ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๖๑
ณ โรงแรม วัจจันท์ ริเวอร์วิว จังหวัดพิษณุโลก

ในนามของคณะกรรมการส่งเสริมคุณธรรมแห่งชาติ ผมรู้สึกยินดีที่ได้เห็นความพร้อมเพรียงของ ๑๔ จังหวัดในภาคเหนือ ที่เห็นความสำคัญของการขับเคลื่อนแผนแม่บทส่งเสริมคุณธรรมแห่งชาติ ฉบับที่ ๒ (พ.ศ.๒๕๕๙ - ๒๕๖๔) โดยมาร่วมประชุมเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้และถอดบทเรียนขององค์กรที่ประสบความสำเร็จเห็นผลเป็นรูปธรรม ในงานประชุม “ประชารัฐร่วมใจขับเคลื่อนสังคมไทย สู่สังคมคุณธรรม พอเพียง วินัย สุจริต จิตอาสา และสัจจคุณธรรมภาคเหนือ” ครั้งนี้กว่า ๔๐๐ คน

รัฐบาลโดยการนำของพลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา นายกรัฐมนตรี ได้ให้ความสำคัญในการวางรากฐานการพัฒนาประเทศ จึงได้กำหนดยุทธศาสตร์ชาติระยะ ๒๐ ปี เพื่อใช้ในการขับเคลื่อนการพัฒนาประเทศสู่ความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน และให้ประเทศไทยเป็นประเทศที่พัฒนาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อให้คนในชาติมีคุณภาพชีวิตที่ดี มีความมั่นคง และเป็นประเทศที่สามารถพัฒนาไปได้อย่างยั่งยืน

คนไทยในอนาคตที่รัฐบาลคาดหวังจึงต้องมีศักยภาพ มีส่วนร่วมในการพัฒนาประเทศ เป็นคนดี คนเก่ง มีคุณธรรม มีระเบียบวินัย รู้จักความเป็นไทย และร่วมสร้างสรรค์สังคมไทยให้เป็นสังคมแห่งคุณธรรม

ผมหวังเป็นอย่างยิ่งว่าการจัดการประชุมทางวิชาการครั้งนี้จะเป็นการรวมพลังของทุกภาคส่วนในสังคม ทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคประชาสังคม และภาคประชาชน ได้ตระหนักรู้ถึงเป้าหมายของการพัฒนาประเทศโดยให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการขับเคลื่อนสังคมไทยสู่สังคมคุณธรรม ร่วมคิดร่วมทำในสิ่งดีงามและถูกต้อง ตลอดจนร่วมกันส่งเสริมความดีให้เกิดขึ้นในทุกพื้นที่

โอกาสนี้ผมขอขอบคุณทุกท่านที่จะเป็นพลังเข้มแข็งและพร้อมเดินไปสู่เป้าหมายเดียวกันโดยคำนึงถึงประโยชน์สูงสุดของประเทศชาติเป็นสำคัญ

ความสำคัญของคุณธรรมกับการพัฒนาประเทศ

ในเรื่องของคุณธรรมและจริยธรรม คนสมัยก่อนเรียนรู้ว่าคุณธรรมมีความสำคัญ และการอยู่ร่วมกันนับตั้งแต่ยุคมนุษย์ก่อนประวัติศาสตร์ ที่ต่างคนต่างอยู่จนกลายมาเป็นการอยู่ร่วมกันแบบชุมชนนั้น จำเป็นต้องมีคุณธรรมมีระเบียบแบบแผนของการอยู่ร่วมกัน

คนในอดีตตระหนักว่าคุณธรรมสำคัญจึงได้เกิดนักปราชญ์ นักคิด และเมื่อเกิดประเทศก็มีกฎหมายของแต่ละประเทศ เพื่อให้คนมีคุณธรรมปฏิบัติตามกฎหมายอยู่ร่วมกันอย่างสงบสุข รวมไปถึงในระดับโลกเองก็เช่นกัน เพราะโลกเป็นสังคมใหญ่จึงต้องมีกฎเกณฑ์ระดับโลกขึ้นเพื่อให้คนบนโลกอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข

หลักคำสอนศาสนาพุทธปลูกฝังคุณธรรม

หลักคำสอนในศาสนาพุทธบัญญัติขึ้นมาในประเทศอินเดียเพื่อให้คนดำเนินชีวิตอยู่ด้วยกันอย่างมีคุณธรรม เป็นเครื่องยึดเหนี่ยว

จิตใจและเป็นศูนย์รวมของคนในชาติ ศาสนาพุทธได้แผ่ขยายไปยังประเทศอื่นๆ รวมทั้งในเอเชียจนเกิดเป็นรากฐานทางพระพุทธศาสนาขึ้นมา

หลักคุณธรรมในศาสนาพุทธ

หลักการ ๓: การไม่ทำบาปทั้งปวง การทำกุศลให้ถึงพร้อม และการทำจิตใจให้ผ่องใส

อุดมการณ์ ๔: ความอดทน ความไม่เบียดเบียน ความสงบ และนิพพาน

วิธีการ ๖: ไม่ว่าร้าย ไม่ทำร้าย สัมรวมในปาติโมกข์ รู้จักประมาณ อยู่ในสถานที่สงัด และฝึกหัดจิตใจให้สงบ

สัปปริสธรรม ๗: ธรรมะที่ทำให้คนเป็นคนดี ได้แก่ อัมมัญญตา (การรู้จักเหตุ) อัตถัญญตา (การรู้จักผล) อัตตัญญตา (การรู้จักตน) มัตตัญญตา (การรู้จักประมาณ) กาลัญญตา (การรู้จักกาล) ปริสัจญตา (การรู้จักชุมชน) ปุคคลัญญตา หรือ ปุคคลปโรปรัญญตา (การรู้จักบุคคล)

อิทธิบาท ๔: ฉันทะ (ความรักและความพอใจ) วิริยะ (ความเพียร) จิตตะ (ความเอาใจใส่) วิมังสา (การใช้ปัญญาไตร่ตรอง)

อิทธิบาท ๕: เมตตา (ความปรารถนาให้ผู้อื่นมีความสุข) กรุณา (ความสงสารคิดช่วยให้พ้นทุกข์) มุทิตา (ความยินดีเมื่อผู้อื่นได้ดี) อุเบกขา (การรู้จักวางเฉย)

ในการสอบบรรจุข้าราชการและการสอบเลื่อนระดับจะมีคำถามเกี่ยวกับคุณธรรม รัฐบาลต้องการให้คนที่มีคุณธรรมมารับราชการ ดังนั้นข้าราชการระดับต้นต้องเรียนรู้เรื่องหลักคุณธรรมในศาสนาพุทธของการไม่ทำบาปทั้งปวงรวมถึงการทำความดี อาทิ หลักการ ๓ อุดมการณ์ ๔ หรือ สัจปฐิธรรม ๗ ซึ่งเรารู้สึกว่าเป็นเรื่องยาก ท่องไปแล้วจะนำไปปฏิบัติอย่างไร แล้วเกี่ยวข้องกับการทำงานอย่างไร ทุกวันนี้จึงบอกตัวเองว่าขอแค่รักษาศีล ๕ ครบ สังคมก็จะอยู่กันอย่างมีความสุข สังคมจะมีการพัฒนาประเทศไปในทางที่ถูกที่ควร

และเมื่อมีตำแหน่งสูงขึ้นเป็นนักบริหารก็ต้องมีคุณธรรมเพิ่มมากขึ้น ต้องมีอิทธิบาท ๔ พรหมวิหาร ๔ ในการปกครองผู้ใต้บังคับบัญชา

ความจริงแล้วทุกศาสนามีหลักเกณฑ์คำสอน ซึ่งมีทั้งยากและง่าย แต่รับรองได้ว่าทุกศาสนาสอนให้คนเป็นคนดี มีคุณธรรม ยกตัวอย่างเช่น ศาสนาพราหมณ์ฮินดู ที่เข้ามาพร้อมๆ กับศาสนาพุทธ ศาสนาพราหมณ์จะมีหลักปฏิบัติและกฎเกณฑ์ทางศาสนาของตนเอง หรือศาสนาซิกข์ก็มีหลักปฏิบัติของตนเองเช่นกัน

เมื่อ ๒ ปีที่แล้ว มุลินีที่ประเทศอินเดียเชิญผมไปเป็นประธานปาฐกถาในการประชุมเกี่ยวกับเรื่องอินเดียในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ที่ประเทศสิงคโปร์ ผมบอกในที่ประชุมว่าประเทศไทยเรารักษาวัฒนธรรมของอินเดียได้อย่างเข้มแข็ง เพราะหลักศาสนาพุทธ ศาสนาพราหมณ์-ฮินดู และศาสนาซิกข์เจริญงอกงามอยู่ในประเทศไทย คนในสามศาสนานี้มาอยู่ในเมืองไทยแล้วช่วยกันพัฒนาประเทศ รวมถึงศิลปวัฒนธรรมที่เกิดขึ้นในอินเดียก็ได้ขยายต่อมายังศาสนาพุทธของไทย ก่อให้เกิดศิลปวัฒนธรรมศิลปกรรม และประติมากรรมอันเป็นรากฐานของมนุษย์ เช่น ประเพณีต่างๆ อาทิ พิธีแรกนาขวัญ หรือพระราชพิธีเกี่ยวกับงานพระบรมศพของพระบรมวงศานุวงศ์ เป็นต้น

และหลักธรรมทั้งหลายก็มีกุศโลบายสอนคนให้เป็นคนดีอย่างไตรภูมิของศาสนาพุทธ อันเป็นคติเกี่ยวกับโลกสันนิษฐานตามความเชื่อในพุทธศาสนา ไตรภูมิ ประกอบด้วย กามภูมิ รูปภูมิ และอรุภูมิ เป็นหลักประพจน์ปฏิบัติสอนเรื่องการทำคุณงามความดี ทำความดีได้ขึ้นสวรรค์ซึ่งมีหลายระดับ ทำความชั่วต้องตกนรก อันเป็นกุศโลบายที่พระพุทธเจ้าทรงตรัสรู้และได้เผยแผ่พระพุทธศาสนา

ทางยุโรป ในประเทศสเปน ก็เกิดคำสอนคุณธรรมในศาสนาคริสต์ขึ้น แล้วเผยแพร่มาสู่ประเทศฟิลิปปินส์ในอาเซียนเมื่อคริสต์ศตวรรษที่ ๑๖

หลักธรรมพื้นฐานของศาสนาคริสต์ ๕ ประการ

๑. ความรอบคอบ คือ คุณธรรมที่แสดงเหตุผลทางปฏิบัติ
๒. ความยุติธรรม คือ คุณธรรมทางศีลธรรมประกอบด้วยน้ำใจที่มั่นคง
๓. ความกล้าหาญ คือ คุณธรรมทางศีลธรรมซึ่งรับประกันความมั่นคง
๔. ความมัธยัสถ์ หรือความพอเพียง คือ คุณธรรมทางศีลธรรมที่ยับยั้งความอยากได้ใคร่ดีของความโลภ

ส่วนศาสนาอิสลามก็เข้ามายังเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ทางอินโดนีเซีย มาเลเซีย ก่อนจะขยายออกไป ซึ่งก็จะมีหลักปฏิบัติ ๕ ประการ อันได้แก่

หลักปฏิบัติ ๕ ประการของศาสนาอิสลาม

๑. การปฏิญาณตน คือ การแสดงความจงรักภักดีต่อพระเจ้าองค์เดียว
๒. การละหมาด คือการแสดงความเคารพ
๓. การถือศีลอด คือ การเรียนรู้ความอดกลั้นต่อความลำบากในเดือนรอมฎอน
๔. การบริจาคซะกาต คือ การเสียสละทรัพย์สิน ร้อยละ ๒.๕ ให้กับผู้ที่มีปัญหาทางเศรษฐกิจ
๕. การประกอบพิธีฮัจญ์ คือ การเดินทางไปจาริกแสวงบุญที่นครมักกะฮ์

หลักคุณธรรมพื้นฐานของศาสนาอื่น

คุณธรรมในศาสนาพราหมณ์-ฮินดู

ข้อปฏิบัติ नियมะ ๑๐ ประการ

หริ - ความละเอียดต่อการกระทำความชั่ว

สันโดษะ - ความสันโดษ

ทาน - การให้โดยไม่หวังสิ่งตอบแทน

อัสติกยะ - มีศรัทธาแนบแน่น

อีศวรปูชนะ - ปลูกฝังความภักดีต่อพระเป็นเจ้าด้วยการบูชาและทำสมาธิทุกวัน

ลิตธานตศรวณะ - ฟังคำสอนจากคัมภีร์ทางศาสนา

มตี - พัฒนาจิตใจให้สูงขึ้นโดยฟังอาจารย์

วรตะ - ปฏิบัติพรตทางศาสนาโดยไม่พยายามหลีกเลี่ยง

ชปะ - ท่องมนต์เป็นประจำทุกวัน

ตปัส - บำเพ็ญตบะตามคำแนะนำของอาจารย์ เพื่อขจัดความชั่วหรือกิเลสออกไปจากใจ

คุณธรรมในศาสนาซิกข์

ปฏิบัติตามสังคหธรรมในพระมหาคัมภีร์ศรีคุรุครันด์ซาฮิบ

- สวดภาวนา “นาม-วาเฮ่คุรุ” ทุกขณะจิต
- ศึกษาปฏิบัติตามพระธรรมในพระมหาคัมภีร์ศรีคุรุครันด์ซาฮิบ
- ประกอบสัมมาอาชีวะโดยสุจริตธรรม
- รับผิดชอบต่อสังคมและเพื่อนมนุษย์
- ไม่ล่วงเกินสามี ภรรยาหรือหญิงผู้อื่น
- นับถือและเคารพในสิทธิของสตรีอื่นเสมือนมารดา พี่สาว น้องสาว บุตรีของตน

หลักคำสอนเหล่านี้แสดงให้เห็นว่าแต่ละศาสนาสอนให้คนทำความดี และเมื่อเรารวมกลุ่มเป็นประชาคมอาเซียนก็จะเห็นได้ว่าประเทศในประชาคมอาเซียนล้วนแล้วแต่เป็นอาณานิคม ยกเว้นประเทศไทย ดังนั้นวิถีของไทยก็จะแตกต่าง โดยมีศาสนาหลักๆ อยู่ ๓ ศาสนา คือ ศาสนาพุทธ ศาสนาคริสต์ และศาสนาอิสลาม

ด้านหลักคุณธรรมในแถบประชาคมอาเซียนจะมีความแตกต่างกันและคล้ายคลึงกันอยู่ อย่างของประเทศบรูไน จะเป็นเรื่องของความรับผิดชอบต่อสถาบันกษัตริย์และชาติ ความศรัทธาในคุณค่าอิสลาม วัฒนธรรมแห่งชั้นติธรรม เมตตาดูธรรมและความสมานฉันท์ในสังคม ส่วนหลักธรรมของประเทศกัมพูชาก็เช่นเดียวกันเพราะเป็นประเทศที่มีสถาบันพระมหากษัตริย์ก็จะให้ความสำคัญในเรื่องของสถาบันกษัตริย์ วัฒนธรรม สิ่งแวดล้อม และความป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน ส่วนประเทศอินโดนีเซียก็มีหลักไม่แตกต่างกัน รวมถึงประเทศลาว มาเลเซีย พม่า และฟิลิปปินส์

ศาสนาพุทธหยั่งรากลึกในไทย

โชคดีที่เรามีพระมหากษัตริย์เป็นธรรมราชา เราเคยทำการอัญเชิญพระบรมสารีริกธาตุเมื่อ ๒ ปีที่แล้วมาให้ประชาชนได้บูชา ซึ่งเป็นพระบรมสารีริกธาตุเก่าแก่ยุคทวารวดีที่มีอายุถึง ๔๐๐ ปี นั้น แปลว่าศาสนาพุทธหยั่งรากลึกในดินแดนไทยมา ๔๐๐ ปีแล้ว และพระมหากษัตริย์ทรงเป็นองค์อุปถัมภ์พระพุทธศาสนาสืบเนื่องมา โดยทุกพระองค์ยึดหลักทศพิธราชธรรมในการครองแผ่นดิน

ทศพิธราชธรรม ๑๐ ประการ

๑. ทาน
๒. ศีล
๓. บริจาค
๔. ความซื่อตรง
๕. ความอ่อนโยน
๖. ความเพียร
๗. ความไม่โกรธ
๘. ความไม่เบียดเบียน
๙. ความอดทน
๑๐. ความเที่ยงธรรม

พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช บรมนาถบพิตร ทรงปกครองแผ่นดินด้วยทศพิธราชธรรม พระองค์ทรงมีพระราชกรณียกิจมากมายในการดูแลประชาชนของพระองค์และทรงเสด็จพระราชดำเนิน เยี่ยมเยือนราษฎรในถิ่นทุรกันดารตลอด ๗๐ ปี แห่งการครองสิริราชสมบัติ ทรงปฏิบัติและมีราชกิจมากที่สุดยามเมื่อทรงออกเยี่ยมเยือนราษฎร นั่นคือ

๑. การศึกษา

๒. ความยากจน

๓. การสาธารณสุข

๓ เรื่องนี้กระจายอยู่ตามโครงการต่างๆ มากมายกว่า ๔,๐๐๐ โครงการของพระองค์เพื่อนำไปสู่การพัฒนาประเทศ

คุณธรรมในจรรยาบรรณวิชาชีพ

ไม่ใช่เพียงประชาชนทั่วไปเท่านั้นที่ต้องมีคุณธรรมจริยธรรม แต่ผู้ที่ปฏิบัติงานในวิชาชีพซึ่งต้องเกี่ยวข้องกับประชาชน จำเป็นต้องมีคุณธรรมและจริยธรรมจำเพาะวิชาชีพ โดยเฉพาะผู้ต้องมีหน้าที่ดูแลเกี่ยวข้องกับด้านความปลอดภัยต่างๆ ของคนในสังคม

จรรยาบรรณแพทย์

แพทย์หรือพยาบาล ต้องมีจรรยาบรรณในวิชาชีพที่เน้นประโยชน์สุขของผู้ป่วยเป็นสิ่งสูงสุด คนที่เป็นแพทย์แน่นอนว่าเป็นคนที่ฉลาด ถือได้ว่าเป็นผู้นำทั้งสิ้น และกว่าจะเป็นแพทย์ได้ต้องมีพื้นฐานของ IQ ต้องมีความรู้ว่าเป็นโรคนี้เพราะอะไร และต้องเป็น

เหตุเป็นผล เหมือนเช่นการทำงานกับนักโบราณคดี ที่ต้องมีเหตุผล ในการตีความว่าเจดีย์นี้เป็นของสมัยใด และต้องมีเหตุผลพิสูจน์ให้เห็นว่าเหตุที่เป็นเจดีย์ของสมัยนี้เพราะได้ศึกษาเปรียบเทียบกันมา มาก เจดีย์ก็ลักษณะหน้าตาเป็นเช่นนี้ อันนี้คือสมัยทวารวดี อันนี้คือ สมัยสุโขทัย แม้กระทั่งการไปขุดค้นซากโบราณคดี แล้ววัดอายุได้ ๓,๐๐๐ ปี เมื่อผมถามว่ารู้ได้อย่างไร เขาบอกผมว่าได้ทดสอบทาง วิทยาศาสตร์ด้วยเหตุและผลแล้ว ฉะนั้นแพทย์เองก็ต้องคำนึงถึง ผู้ป่วยเป็นหลัก ต้องไม่ปิดบังผู้ป่วยในผลวินิจฉัยโรคที่รู้ และจำต้อง มีจรรยาบรรณแพทย์ดังนี้

จรรยาบรรณแพทย์ ๑๐ ประการ

๑. มีเมตตาจิตแก่คนไข้ ไม่เลือกชั้นวรรณะ
๒. มีความอ่อนน้อมถ่อมตน ไม่ยกตนข่มท่าน
๓. มีความสะอาด เกรงกลัวต่อบาป
๔. มีความละเอียดรอบคอบ สุขุม มีสติใคร่ครวญเหตุผล
๕. ไม่โลภเห็นแก่ลาภของผู้ป่วยแต่ฝ่ายเดียว
๖. ไม่โอ้อวดวิชาความรู้ให้ผู้อื่นหลงเชื่อ
๗. ไม่เป็นคนเกียจคร้าน เผอเรอ มั่งง่าย
๘. ไม่ลู่อำนาจแก่อกติ ๔ คือ ความลำเอียงด้วยความรัก ความโกรธ ความกลัว ความหลง (โง่)
๙. ไม่หวั่นไหวต่อสิ่งที่เป็นโลกธรรม ๘ คือ ลาภ ยศ สรรเสริญ สุข และความเสื่อม
๑๐. ไม่มีสันดานชอบความมัวเมาในหม้อบាយมุข

หมอบปัจจุบันไม่เหมือนหมอส้มยก่อน อย่างผมไปหาหมอ หมอไม่ปิดบังผมเลยสักนิด หมอบอกว่าผมไม่ได้เป็นต้อเนื้อ แต่มีความผิดปกติเรื่องการมองเห็นสี เซลล์เม็ดตาดำของผมไม่แข็งแรง สิ่งที่ต้องระวังคือการโดนแสงและความร้อน เพราะมีผลกระทบต่อดวงตา

ครั้งหนึ่งแม่ผมป่วยอยู่ที่โรงพยาบาลวิชัยยุทธ ในโรงพยาบาลมีการเชิญชวนหมอและพยาบาลหรือคนที่มาโรงพยาบาลปฏิบัติธรรมตลอด คุณหมอมารักษาแม่ผมยึดหลักธรรมคำสอนทางศาสนา เขาบอกพี่ผมว่าคนเราเกิดแล้วก็โต เป็นเด็กแล้วก็โต โตแล้วก็ตาย ส่วนคนเราที่ตายประกอบกันด้วย ๒ สิ่ง คือ กายและจิต กายเหมือนตั้งรถยนต์ จิตเหมือนคนขับรถ รถยนต์สักวันก็ต้องมีซ่อม มีตาย แต่คนขับรถเมื่อตายไปจะหารถคันใหม่ไปเกิดในร่างใหม่ มีรถคันใหม่ แต่จะได้ขับรถดีหรือไม่ดีก็อยู่ที่ความดีที่ติดตัวไป

แล้วผมก็ได้พบกับหมอบอีกท่านหนึ่งเมื่อไปทำงานที่โรงเรียนศึกษาพิเศษที่เชียงใหม่ซึ่งเกี่ยวกับการนำครูนาฏศิลป์ช่างศิลป์ไปสอนเด็กพิการ รวมถึงจังหวัดอื่นในภาคเหนือ เด็กพิการในโรงเรียนแห่งนี้ยากจน วันเสาร์อาทิตย์ผู้ปกครองจะไม่ได้มารับกลับบ้าน พวกเด็กๆ จึงไม่มีกิจกรรมทำ ทางโรงเรียนจึงให้ครูมาสอนร้องรำทำเพลง พอผ่านไปได้ ๖ เดือน เราก็เปิดโรงละครที่วิทยาลัยนาฏศิลป์ให้เด็กได้แสดงศักยภาพว่าเด็กพิการก็ทำอะไรได้ แล้วเชิญผู้ปกครองและญาติมาชมการแสดง เพื่อที่พวกเขาจะได้เห็นว่าลูกตัวเองเป็นอย่างไรเมื่อส่งมาอยู่ในระบบการศึกษานี้ นั่นคือ เด็กๆ

สามารถช่วยเหลือตัวเองได้ และมีพัฒนาการที่ดีขึ้นในบางเรื่อง

ซึ่งวันนั้นมีหมอมาร่วมงาน ตอนนั้นผมเป็นปลัดกระทรวง วัฒนธรรมเขาบอกกับผมว่า “ท่านปลัด โครงการที่ท่านทำดีมาก ๆ เลยครับ ผมคิดและอยากให้หน่วยงานองค์กรต่างๆ ช่วยกันผลักดัน เรื่องเด็กพิการ” และก็บอกว่า “ท่านรู้ไหมว่าเราเกิดมาในโลกนี้ เราเกิดมามีพ่อแม่ เกิดมาท่ามกลางญาติพี่น้องพี่ป้าหน้าอา แต่ถ้าเราตาย เราไปคนเดียวนะ ว่าเหวณะ แล้วเราจะไปเจออะไรบ้าง ก็ไม่รู้ แล้วท่านมาทำแบบนี้ อย่างน้อยท่านไป ท่านก็ยังมีเพื่อน กลุ่มที่ท่านช่วยเหลืออยู่ที่นี่ อาจจะไปเจอไปตกทายกันก็ได้ นะ” จะได้เห็น ว่า หมอสามารถสอนศาสนา สอนคุณธรรมจริยธรรมได้ เพราะฉะนั้นจรรยาบรรณแพทย์จึงจำเป็นต่อองมี

จรรยาบรรณสถาปนิก

ในสมัยเด็กผมจดจำได้ว่าถูกพ่อแม่สอนเมื่ออยากไปเล่นบ้านเพื่อนว่า “อย่าไปหยิบของที่บ้านเขามา” อีกเรื่องคือ “เวลาเขากินอะไรอย่าไปยื่นดูเขากิน บ้านเราก็มีของกินเยอะแยะ อย่าทำเหมือนว่าไม่มีจะกิน” สองสิ่งนี้คือเรื่องที่ผมถูกอบรมปลูกฝังมาตั้งแต่เด็กๆ และเมื่อศึกษาจบคณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย สิ่งที่อาจารย์พร่ำสอนในระหว่างที่เป็นนักศึกษาว่าการจะเป็นสถาปนิกที่ดีคือ ๑.ห้ามไปลอกเลียนแบบผลงานใคร ๒.ห้ามรับค่าคอมมิชชั่น จากวัสดุที่เราสั่งทำ เช่น เราสั่งกระจกหรือซีเมนต์ เราห้ามรับค่าคอมมิชชั่น เพราะคนขายจะบวกราคาเข้าไป แล้วคนที่เสียเปรียบก็คือลูกค้าเรา ๓.อย่าแย่งงานคนอื่น หรือตัดราคา ๔.คือเราจะไม่

วิจารณ์งานสถาปนิกคนอื่นว่าแย่ เพราะเท่ากับเราได้ไปทำลายอาชีพเขาด้วยความคิดเห็นของเราเพียงคนเดียว

จรรยาบรรณครู

วิชาชีพครูต้องมีจรรยาบรรณต่อตนเอง คือ ต้องมีวินัยในตนเอง พัฒนาตนเองด้านวิชาชีพ บุคลิกภาพ และวิสัยทัศน์ให้ทันต่อการพัฒนาทางวิทยาการ เศรษฐกิจ สังคม และการเมืองอยู่เสมอ

จรรยาบรรณต่อวิชาชีพ

คือ ต้องรัก ศรัทธา ซื่อสัตย์สุจริต รับผิดชอบต่อวิชาชีพและเป็นสมาชิกที่ดีขององค์กรวิชาชีพ เพราะฉะนั้นแล้ว ทุกอาชีพต้องมีจรรยาบรรณเป็นสำคัญ

เรื่องของหลักคุณธรรมในวันนี้ปรากฏอยู่ในนโยบายในยุทธศาสตร์ต่างๆ ซึ่งก็จะมีวิทยากรท่านอื่นมาขยายความตั้งแต่เรื่องของค่านิยม ๑๒ ประการ

ค่านิยม ๑๖ ประการ

๑. มีความรักชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์
๒. ซื่อสัตย์ เสียสละ อดทน มีอุดมการณ์ในสิ่งที่ดีงามเพื่อส่วนรวม
๓. กตัญญูต่อพ่อแม่ ผู้ปกครอง ครูบาอาจารย์
๔. ใฝ่หาความรู้ หมั่นศึกษาเล่าเรียนทั้งทางตรง และทางอ้อม
๕. รักษาวัฒนธรรมประเพณีไทย
๖. มีศีลธรรม รักษาความสัตย์
๗. เข้าใจเรียนรู้การเป็นประชาธิปไตย
๘. มีระเบียบวินัย เคารพกฎหมาย ผู้น้อยรู้จักการเคารพผู้ใหญ่
๙. มีสติรู้ตัว รู้คิด รู้ทำ
๑๐. รู้จักดำรงตนอยู่โดยใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง
๑๑. มีความเข้มแข็งทั้งร่างกาย และจิตใจ ไม่ยอมแพ้ต่ออำนาจฝ่ายต่ำ
๑๒. คำนึงถึงผลประโยชน์ของส่วนรวม และของชาติมากกว่าผลประโยชน์ของตนเอง

ณ ปัจจุบัน การที่จะนำคุณธรรมไปสู่ความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน ได้ปรากฏอยู่ในหลายๆ เรื่องของการทำงานของรัฐบาลชุดนี้ เรื่องแรกคือ ยุทธศาสตร์ ๒๐ ปี วิสัยทัศน์คือการนำประเทศไปสู่ความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน การเป็นประเทศที่พัฒนาแล้ว ตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง และยังมีเรื่องของการพัฒนาศักยภาพทุนมนุษย์ คือการพัฒนาคนเก่ง คนดี คนที่มีคุณธรรม และได้มีประกาศแล้วว่า “คนเก่งต้องเป็นคนดีก่อนที่จะเป็นคนเก่ง” อันเป็นยุทธศาสตร์เพื่อ

การพัฒนาคนตลอดช่วงชีวิตในระดับเสริมสร้างสุขภาวะที่ดี และ
ปลูกฝัง ๔ คุณธรรม อันได้แก่ พอเพียง วินัย สุจริต จิตอาสา โดยมี
เป้าหมายสำคัญคือ คุณธรรมเป็นหลัก สังคมเป็นธรรม ให้มีคุณภาพ
ปรากฏ

โดยในแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๒ ได้พูดถึงการสร้างศักยภาพของ
ทุนมนุษย์ ซึ่งในรายละเอียดของทุนมนุษย์จะเป็นเรื่องของคุณธรรม
ทั้งสิ้น รวมถึงแผนพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม ฉบับที่ ๑ ก็เป็นในเรื่อง
ของคุณธรรมและสิ่งดีงามต่างๆ

“พอเพียง วินัย สุจริต จิตอาสา” เป็นคำในที่ประชุมชุดระดับ
นโยบายได้สรุปเอาไว้ ความจริงแล้วเรื่องของคุณธรรมมีอีกมากมาย
แต่คิดว่าสิ่งที่จำเป็นและเหมาะสมกับสถานการณ์บ้านเมืองเราใน
ปัจจุบันคือเรื่องของ **“พอเพียง วินัย สุจริต จิตอาสา”**

เรื่องพอเพียง พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาอานันทมหิดล
บรมนาถพิตร ทรงเป็นต้นแบบและมีหลักแนวปฏิบัติซึ่งผมจะยัง
ไม่ได้ลงรายละเอียด แต่จะยกตัวอย่าง เช่น คดีหวย ๓๐ ล้าน เกิด
ขึ้นเพราะคนไม่มีความพอเพียง โลก จึงก่อให้เกิดความไม่สุจริต
ซึ่งเป็นตัวอย่างที่เห็นภาพชัด แล้วท่านรู้หรือยังว่าเหตุใดถึงมีข้อ
พิพากษาออกมาเป็นเช่นนั้น ผมรู้ว่าทุกท่านติดตามข่าว และท่านรู้
หรือยังว่าในวันนี้ การทำความชั่วหรือทำความไม่ดีไม่สามารถหลบ
เลี่ยงได้แล้ว หากเป็นสมัยก่อนก็ต้องรอตายตกนรก แต่เดี๋ยวนี้ไม่ต้อง
รอแล้ว เพราะเทคโนโลยีไอทีคือกุญแจ

ผมเคยเจอเหตุการณ์หนึ่งกับตัว สมัยที่ผมไปฮ่องกงประชุม
ระดับรัฐมนตรี ประชุมไปได้แค่วันเดียว ท่านรัฐมนตรีบอกให้กลับ

มาด่วนเพราะมีเรื่องให้ช่วยดูให้ ผมก็คิดว่าเราขึ้นเครื่องการบินไทย
เที่ยวค่านี้นี้ให้กงสุลใหญ่ไปขอที่นั่งให้ ปรากฏว่าไม่ได้ ผมก็ข้องใจว่า
ทำไมไม่ได้ เพราะที่เมืองไทยขนาดนั่งรถไฟยังสามารถกันที่นั่งให้
ได้เลยเพื่อมีเรื่องด่วน ทำไมกงสุลใหญ่ถึงขอที่นั่งให้ไม่ได้ ผมก็ไปที่
สำนักงานใหญ่ แล้วเจ้าหน้าที่ก็คุยข้อมูลให้เราดูว่าเราเป็น Waiting
list อันดับ ๖ พร้อมกับบอกให้ผมเอาโค้ดนี้ไปเปิดดูได้ตลอด ถ้ามี
คนยกเลิก ผมจะขึ้นมาเป็นอันดับ ๕ ถ้ามีคนยกเลิกอีก ผมจะขึ้นมา
เป็นอันดับ ๔ แล้วคิดดูสิว่าผมจะได้เป็นคนที่อยู่อันดับ ๑ ไหม นี่คือ
ตัวอย่างเครื่องมือเทคโนโลยีที่ทำให้มีความบริสุทธิ์ยุติธรรมมากขึ้น
โดยไม่ต้องรอ หรือการซื้อรถไปชนคนก็ไม่ต้องรอหรือหลบแล้วเพราะ
มีกล้องวงจรปิดของจราจร

เรื่องของ**ความพอเพียง**นั้นมีตัวอย่างมากมาย เหตุที่มีความ
พอเพียงเกิดขึ้นก็เพราะความล่มสลายของเศรษฐกิจไทยในช่วง
พองสบู่แตกและหุ้นตกหมด ทุกอย่างล่มสลายเพราะความโลภ
พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช บรมนาถบพิตร
ทรงพระราชทานปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงกลายเป็นแนวปรัชญาที่
ทั่วโลกยอมรับ เรื่อง**ระเบียบวินัย**ความจริงแล้วไม่ยาก แต่ทำไมคน
ไทยถึงไม่มีระเบียบวินัย เวลาพูดถึงระเบียบวินัย เราจะนึกถึงคนญี่ปุ่น
เพราะเขาถูกปลูกฝังมาตั้งแต่เด็ก ถ้ามว่าเด็กเราต้องถูกปลูกฝังหรือ
แล้วทำไมสุนัขยังมีระเบียบวินัยได้ ผมเคยคุยกับผู้หญิงคนหนึ่ง เธอ
บอกว่าอยากเลี้ยงสุนัข แต่ไม่กล้าเลี้ยง เพราะถ้าไม่มีคนอยู่บ้าน มัน
จะเอาอะไรกินในแต่ละวัน แต่มีคนบอกผมว่าสุนัขที่ถูกฝึก หากเรา

ไม่อยู่ ๗ วัน เอาอาหารมากองไว้ให้กะละมังหนึ่ง วันหนึ่งมันจะกิน
แค่นี้ แล้ว ๗ วันกลับมาก็หมดพอดี ซึ่งแม้แต่สุนัขยังฝึกได้

เรื่องของ**ความสุจริต**เป็นเรื่องที่สำคัญ ประเทศที่มีความ
สุจริตโปร่งใสล้วนแต่เป็นประเทศที่พัฒนาแล้ว คือประเทศที่พัฒนา
คน เพราะฉะนั้นไม่มีใครปฏิเสธได้ว่าความสุจริตไม่ดี เพราะความ
สุจริตเป็นเรื่องที่ส่งผลกระทบต่อตัวเอง และส่งผลกระทบต่อภาพ
รวมของประเทศ โดยประเทศเราอยู่ในอันดับ ๙๖ เพราะฉะนั้นใน
เรื่องของความสุจริตและความโปร่งใсыังมีสิ่งที่เราต้องทำกันอีกมาก
โดยเป็นการจัดการด้านองค์กร ส่วนเรื่องของความสุจริตเป็นเรื่อง
ตรงข้าม คือบางคนทำกินโดยไม่รู้จักพอ บางคนไม่พอแต่จะกิน
ขอให้ท่านนึกถึงคนจำนวนมาก ไม่ใช่ทำอะไรก็นึกถึงแต่ตัวเอง
ต้องนึกถึงผู้อื่นด้วย

เรื่องจิตอาสา สมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ ๑๐ ทรงริเริ่ม
โครงการจิตอาสาทำความดี อันเป็นเรื่องสำคัญในหลายๆ โครงการ
ที่ทรงริเริ่มและตอนนี้กำลังขยายผล ผมคิดว่าในอนาคตเรื่องของ
จิตอาสาหรือจิตสาธารณะจะเป็นอะไรที่เราอาจจะหนักใจน้อยที่สุด
เพราะขณะนี้มีการรณรงค์ในรูปแบบต่างๆ ทั้งภาครัฐและเอกชนแล้ว

ผมเห็นว่ายุคนี้เป็นยุคของข้อมูลข่าวสาร เราจะขับเคลื่อน
เรื่องคุณธรรมก็ต้องคำนึงถึงการใช้สื่อมาเป็นเครื่องมือในการ
ขับเคลื่อน ส่วนการขับเคลื่อนแบบเป็นกลุ่มก็จำเป็นต้องทำ แต่
ก็ต้องไม่ลืมยุทธศาสตร์ที่เราจะใช้เครื่องมือไอทีเหล่านี้มาช่วย
ให้เราทำงานได้รวดเร็วยิ่งขึ้นและประสบความสำเร็จ ฉะนั้น

อย่างไรก็ตาม ณ วันนี้ รัฐบาลได้ประกาศโครงการไทยนิยมยั่งยืน เรื่องคุณธรรมความพอเพียง วินัย สุจริต จิตอาสา และความรับผิดชอบซึ่งก็เป็นหน้าที่ของพวกเราที่ต้องมาขับเคลื่อนเพื่อให้คนไทยมีคุณภาพพร้อมขับเคลื่อนประเทศไปสู่ความสำเร็จยั่งยืน

คุณธรรมนำการพัฒนา นำประเทศสู่ความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน

โดย นายวีระ โรจน์พจนรัตน์ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงวัฒนธรรม

ผู้จัดพิมพ์เผยแพร่ : ศูนย์คุณธรรม (องค์การมหาชน)

เลขที่ ๒๙ อาคารวิทยาลัยการจัดการ มหาวิทยาลัยมหิดล (CMMU)

ชั้น ๑๖-๑๗ ถนนวิภาวดีรังสิต แขวงสามเสนใน เขตพญาไท

กรุงเทพฯ ๑๐๔๐๐

โทรศัพท์ ๐-๒๖๔๔-๙๙๐๐ โทรสาร ๐-๒๖๔๔-๔๙๐๑,

๐-๒๖๔๔-๘๙๐๑-๓

Website : www.moralcenter.or.th

ที่ปรึกษา :

นายสิน สื่อสวน ผู้อำนวยการศูนย์คุณธรรม

คณะผู้จัดทำ :

เจ้าหน้าที่ศูนย์คุณธรรม (องค์การมหาชน)

นายประมวล บุญมา

นางสาวภัททิรา วิริยะสกุลธรรม

นางสาวจิระวรรณ บรรเทาทุกข์

นายบุญญานนท์ ศรีโท

นางสาวอสมมา ปัทมะสังข์

นางรติกร ว่างวงศ์

นางสาวกมลวรรณ จันทร์คำสี

เรียบเรียงและออกแบบรูปเล่ม : บริษัท ชวนทำ จำกัด

๘๑ ซอยโชคชัยสี่ ๔๖ ถนนโชคชัยสี่ แขวงลาดพร้าว เขตลาดพร้าว

กทม. ๑๐๒๓๐

โทรศัพท์ ๐-๘๙-๑๔๔-๔๗๑๗, ๐-๘๖-๓๓๘-๕๑๕๖

ศูนย์คุณธรรม (องค์การมหาชน)

๖๙ อาคารวิทยาลัยการจัดการ มหาวิทยาลัยมหิดล

(CMMU) ชั้น ๑๖-๑๗ ถนนวิภาวดีรังสิต

แขวงสามเสนใน เขตพญาไท กรุงเทพฯ ๑๐๔๐๐

โทรศัพท์ ๐-๒๖๔๔-๙๙๐๐ โทรสาร ๐-๒๖๔๔-๔๙๐๑-๓

www.moralcenter.or.th

Facebook : moral centre, moral spaces